

Embercsempészes a tömeges méretű migráció során

VARGA János¹

A tömeges méretű migráció során az embercsempészek aktivitása is nőtt. A megtörtént embercsempészesi ügyek vizsgálata azt mutatja, hogy az elkövetés térben kiterjedt, s nemcsak a schengeni külső határokon át, de a mély-ségi területeken és a belső határokon is megvalósul. A tanulmány a szolgálati tapasztalatok és a statisztikai adatok alapján azt vizsgálja, hogy a rendkívül gyorsan kibontakozó biztonsági kihívás kezelésére hozott komplex intézkedések hogyan hatottak az embercsempészet intenzitására és módszereire.

Kulcsszavak: tömeges méretű migráció, embercsempészet, ideiglenes biztonsági határzár, a tiltott határátlépés módszerei

A migrációval kapcsolatos jogsértések a schengeni csatlakozás után

Hazánk 2004. május 1-től lett az Európai Unió tagja, ám ez nem járt együtt a schengeni tagállami státusszal. Az Európai Parlament csak 2007. november 15-én hagyta jóvá az egységes schengeni térséghez való csatlakozásunkat, s az uniós belső határainkon 2007. december 21-én, a légi határellenőrzésben 2008. március végétől szűnt meg a határellenőrzés. A schengeni csatlakozás után a nyugat-balkáni illegális migráció fő irányában elhelyezkedő Magyarország migrációs helyzete lényegesen nem változott. Földrajzi elhelyezkedésünk, közlekedési hálózatunkból adódóan az illegális migrációban megmaradt a tranzitország szerepünk.

A tágabb értelemben vett migrációval összefüggő jogsértő cselekmények során alkalmazott módszerek változatosak voltak, ám az alábbiak fordultak elő a leggyakrabban:

- a határátkelőhelyen való jogszerű belépést követően a schengeni térségben engedélyezett tartózkodás idejének túllépése (túltartózkodás). A tartózkodás szabályainak megsértése az engedély nélküli munkavégzéssel Magyarországon, vagy továbbutazva Ausztriában, Svájcban, Németországban, Franciaországban, Spanyolországban és Nagy-Britanniában;

1 Dr. VARGA János PhD, ny. határőr ezredes, tanszékvezető, egyetemi docens, NKE Rendészettudományi Kar, Határrendészeti Tanszék

Dr. János VARGA PhD, retired border guard colonel, associate professor, Head of Department, NUPS Faculty of Law Enforcement, Border Policing Department.

orcid.org/0000-0002-1891-7269, varga.janos@uni-nke.hu

- a vízummal való visszaélés;
- a menekültügyi eljárással való visszaélés.²
- közjegyzői igazolásokkal való visszaélés, hamis szakképzettséget igazoló bizonyítványok benyújtása;
- tanulmányi céllal kiadott tartózkodási engedélyekkel kapcsolatos visszaélés;
- érdekházasságok (harmadik ország állampolgára azért köt házasságot uniós állampolgárral, hogy a szabad mozgás jogát, illetve a tartózkodási jogot megszerze);
- hamis apasági nyilatkozatok.

Az államhatárral összefüggő jogsértő cselekmények jellemzően az uniós külső határon következtek be, s elkövetésük során elsősorban a következő módszereket alkalmazták:

- embercsempészás;
- embercsempész segítsége nélkül, önállóan történő illegális beutazás a határátkelőhelyeken hamis okiratokkal, vagy a járművekben elrejtőzve, illetve tiltott határátlépés a határátkelőhelyek közötti terepszakaszokon.

Az embercsempészás olyan „migrációs bűncselekmény, amelynek célja bárhol a világban annak elősegítése, hogy valamely személyek úgy léphessenek az állampolgárságuk szerinti eltérő ország területére, hogy a beutazás és tartózkodás feltételeivel egyébként nem rendelkeznek.”³ A tömeges méretű migrációt megelőzően az embercsempész ügyekben az alábbi segítői magatartások voltak jellemzőek:

- határátlépés előtt elrejtés a közúti járműben, a vasúti szerelvényen;
- hamis, hamisított, más nevére szóló úti okmány, vízum biztosítása;
- a jogellenes határátlépő államhatáron történő átkalauzolása;
- a határátlépést megkönnyítő eszközök biztosítása, a jogellenes határátlépéshez útbaigazítás adása;
- a jogellenes határátlépés után az államhatár térségéből megjelölt helyre történő elszállítás;
- az államhatár közelébe történő szállítás;
- a jogellenes határátlépők szállítását során, az azokat szállító jármű előtt előfutóként való közreműködés a rendőri ellenőrzések előjelzése céljából;
- jogellenes határátlépők „pihentetőhelyen” történő bűjtatása a továbbszállítás előkészítéséig;
- repülőtéren, hajóállomás tranzit területére való jogosulatlan beengedés vagy kienngedés, ami az ellenőrzés elkerülésére szolgál;
- az előbbiekhöz kapcsolódó szervezési feladatok;
- felhajtói tevékenység (pl. befogadó állomásokon elhelyezett menedékkérők körében az embercsempészáshez végzett előkészítő tevékenység, toborzómunka).⁴

A magyar határrendészeti szervezetek mindig is nagy figyelmet fordítottak a változatos módszerek elemzésére-értékelésére, s az ennek során levont következtetések

2 Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012–2017). 8.

3 Hautzinger (2016) 77.

4 Uo. 88. Lásd még Verhóczy (2008).

alapján választották meg az illegális migráció elleni konkrét fellépést, szervezték meg járőrszolgálat ellátását, a csapaterő,⁵ vagy más ideiglenes tevékenységi formák alkalmazását.⁶ A rendőri állomány szükséges felkészítési rendszerét tárgyalja Fórizs Sándor.⁷

A tömeges méretű migráció a globális és a regionális biztonsági kihívásokra jellemző kategóriát képez, és a humanitárius tartalom mellett gyakran a biztonság veszélyeztetésében is megnyilvánul, ezért kezelése rendkívüli intézkedéseket is igényel.⁸ Az Európai Unióba irányuló tömeges méretű migráció hatékony kezelése érdekében alkotott 2015. évi CXL. törvény 32. § (1) bekezdése 2015. szeptember 15-től – az átfogó intézkedések részeként – szigorította az embercsempészás bűncselekményének mértékét is, így a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről az embercsempészás tényállását a következők szerint rögzíti:

„353. § (1) Aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt

- a) vagyoni haszonszerzés végett,
- b) államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva, vagy
- c) az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával

követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a csempésztett személy sanyargatásával,
- b) fegyveresen,
- c) felfegyverkezve,
- d) üzletszerűen vagy
- e) bűnszövetségben

követik el.

(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a (3) bekezdés a) pontja szerinti embercsempésztést a b)–e) pontban meghatározott módon
- b) a (3) bekezdés b) pontja szerinti embercsempésztést az a), illetve a c)–e) pontban meghatározott módon követik el.

(5) A (3) vagy (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmény szervezője vagy irányítója tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Aki embercsempészésre irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

⁵ Kovács (2001)

⁶ Varga (1992)

⁷ Fórizs (2014a)

⁸ Varga (1999) 27–28.

Az embercsempészcsoportok

2000–2015 között a Közép-Keletről, Ázsiából és Afrikából becslések szerint 1,2 millió migráns jutott el Európába és ezért 16 milliárd eurót fizettek az embercsempészeknek,⁹ ám közülük több mint 30 000 útközben életét veszítette.¹⁰ E két szám együtt jellemzi az embercsempészet iránti keresletet, mutatja az embercsempészek hasznát és gátlástalanságát. A fizetés készpénzzel, vagy a Western Union hálózatán át a főszervezőnek történik, aki elosztja azt a csoporttagoknak – megtartva magának az összegnek a becslések szerinti 80%-át.

„Az alkalomszerű embercsempészás jellemzője az államhatár tömegközlekedési eszközökkel, taxival, magángépkocsival való megközelítése, lehetőség szerint a járőrszolgálat megfigyelése, kikerülése, majd az államhatár gyalogos átlépése. A tiltott határátlépéshez segítséget nyújtó embercsempészek elfogására csak az államhatár közelében van lehetőség, szándékuk nagyobb mélységben nehezen bizonyítható.”¹¹

A profitorientált embercsempészcsoportok a nemzetközi szervezett bűnözés és a modern vállalati működés eszköztárát egyaránt alkalmazzák. A szervezett bűnözőcsoportok tevékenységének jellemző módszere, hogy korrupcióval vagy más eszközzel befolyást próbálnak gyakorolni a közigazgatásra, a törvényvégrehajtásra, az igazságszolgáltatásra. Erőszakkal, megfélemlítéssel és korrupció alkalmazásával töreksenek nyereségszerzésre, területek, illetve piacok ellenőrzésére. Az állami szervek által elkövetett embercsempészet jellegű tevékenységek negatív következményeit dolgozza fel Fórizs Sándor.¹²

A korrupcióra az államhatáron átható szervezett bűnözésre jellemző bűncselekménytípusként is tekinthetünk. A korrumpált tisztviselők az embercsempészcsoport szervezeti elemét alkotják és a csempésztvonalat befolyásoló tényezőt képeznek. Előttük rejtettek a valóságos célok, nem mindig tudják, hogy valójában mihez is nyújtanak törvényellenes segítséget.¹³

A szigorúan hierarchikus és konspiratív szervezeti felépítés tükrözi az embercsempészás fő mozzanatait és feladatait:

- a főszervezők a kibocsájtó és célországba szervezik, vezetik a bűnszervezetet;
- az útvonal minden államában a szervezők koordinálják a résztvevőket;
- a toborzók felkutatják az ügyfeleket;
- a szállítók egy-egy országon belül, illetve a körülményektől függően több országon át végzik a szállítást;
- az előfutók a szállítók előtt haladva felderítik a hatósági ellenőrzéseket, biztosítják azok kikerülését;
- a sétáltatók a terepet, a határőrizeti rendszert jól ismerő helyi lakosok, akik az államhatáron átvezetik a csoportot;

9 *What migrants pay traffickers.*

10 *Counting the Dead.*

11 Gaál (2005) 30

12 Fórizs (2014)

13 Varga (2012) 14.

- a szállásadók és pihentetők az államhatár közelében, illetve a szállítási útvonalon elhelyezkedő kisebb településeken található tanyák, panziók, raktárépületek stb.
- a korrupt hivatalnokok;
- az ügyvédek;
- a pénzügyi és jogi tanácsadók;
- az örök, akik biztosítják a pihenő csoportok rejtőzését, illetve megakadályozzák idő előtti távozásukat.¹⁴

A korrupciós veszélyeztetés jellemző területei a határellenőrzés során a ki- és a beutazási feltételek hiányával, a külföldiek rendészetével kapcsolatos eljárások. A jogsértő cselekmények gyakran irányulhatnak az illegális munkavállalók részéről a tartózkodás meghosszabbítására vonatkozó bejegyzések megszerzésére (fiktív be- és kiléptetések), a határellenőrzési rendszer működtetésére vonatkozó információ kiszivárogtatására, s kifejezetten az embercsempészetben való konkrét részvételre való rábírásra.¹⁵

A tömeges méretű migráció kezelésének tapasztalatai alapján a szervezetben és a feladatokban több, a speciális körülményekből adódó sajátosságra következtethetünk:

- az embercsempészek ajánlataiban megjelent a biztosítási szolgáltatás, amely azt jelenti, hogy többletdíjért a sikertelen csempészakció után a kedvezményezett migránst újabb akció keretében juttatják el a célszországba;
- a Magyarországra bejutott illegális migránsok célszországba való eljutásának egy ütemben való megszervezése;
- a toborzók interneten, gyakran Facebook-oldalokon az utazási társaságok ajánlataihoz hasonló részletességgel ajánlják szolgáltatásaikat (útvonalak, költségek, utazási idő). Az érdeklődők saját anyanyelvükön WhatsApp vagy Viber elérhetőségeken keresztül vehetik fel a kapcsolatot az „illetékesekkel”;
- az ideiglenes biztonsági határzár és a szigorúbb büntetőjogi szabályozás miatt sétáltatókat nem alkalmaznak. A csempészett személyeket leviszik az államhatár közelébe, eligazítják őket a határzár leküzdésével és a kritikus területen (2016 nyarától a jogszabályban is megfogalmazott, az államhatártól a honi terület felé számított 8 kilométeres területsávon) való áthaladással kapcsolatban, s pontosítják azt a tereppontot, ahol újból fel fogják venni őket. Az embercsempészek a határátkelőhelyen jogszerűen belépnek, majd a megbeszélthelyen a migránsokat felveszik és továbbszállítják;
- a határmenti területeken való elszállásolásra, pihentetésre sem kerül sor, ugyanakkor a befogadó állomásokat tervszerűen veszik erre igénybe.

A tömeges méretű migráció során az embercsempészek iránti kereslet oly mértékben megnövekedett, hogy 2015 nyarán nagy számban alkalmi embercsempészcsoportok is szerveződtek. A jó üzletet látva sokan bérelt, illetve ebből a célból vásárolt autóval mentek le a szerb határhoz. Ott saját maguk kutatták fel az ideiglenes biztonsági határzáron átjutott illegális migránsokat, s általában 4 főt 800 euróért szállítottak Bécsbe.¹⁶

14 Részletesen kifejti Boross (2013) 37–44.

15 Varga (2012) 15.

16 Tóth (2016)

A kockázatelemzések egy-egy időszakra is kimutatják a jellemző módszereket, ám az embercsempészet elkövetését sem mindig lehet bizonyítani. Ez jól érzékelhető a 2015. júniustól 2015. szeptember 15-ig terjedő időszakra jellemző elkövetési magatartásban, hogy taxisok, civilek gépjárművekkel anyagi haszonszerzés végett illegális migránsokat szállítottak Budapestre, megvalósítva ezzel a jogellenes tartózkodás elősegítésének vétségét:

„354. § (1) Aki

- a) az Európai Unió tagállamának,
- b) az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam vagy
- c) az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárával azonos jogállású állampolgár államának

területén történő jogellenes tartózkodáshoz vagyoni haszonszerzés végett segítséget nyújt olyan személy részére, aki ezen államok egyikének sem állampolgára, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki vagyoni haszonszerzés végett külföldi személy magyarországi jogellenes tartózkodásához nyújt segítséget.”¹⁷

A megtörtént embercsempészesi ügyek vizsgálata azt mutatja, hogy az elkövetés térben kiterjedt, s egyaránt jelen vannak a schengeni külső határhoz, országunk mélységi területeihez, illetve a szabad mozgás térségének más államaihoz kapcsolódó elemek. Hautzinger Zoltán ezt az eredményt két meghatározó jelenségkörbe sorolja. „Az egyik esetben azok a szervezett csoportok jelennek meg, amelyek a schengeni területre történő ellenőrizetlen beutaztatásban működnek közre, a másik esetben a már bejutott migránsok ún. másodlagos mozgásához, valamely nyugat-európai országba – szintén ellenőrizetlen körülmények közötti – továbbutazáshoz nyújtanak segítséget.”¹⁸

Az embercsempészet elleni fellépés rendőrségi szervezeti keretei

A rendőrség és a határőrség integrációja után az embercsempészet elleni fellépés új szervezeti kereteket kapott. A Készenléti Rendőrség irányítása alá tartozó Nemzeti Nyomozó Irodán belüli Szervezett Bűnözés Elleni Főosztály Kiemelt Migrációs Ügyek Osztálya a hatáskörébe tartozó embercsempészesi ügyekben – a nemzetközi bűnügyi együttműködés szabályai alapján – szükség esetén közös hazai vagy nemzetközi bűnfelderítő és nyomozócsoportok létrehozását kezdeményezte. Szoros együttműködést alakított ki a külső határon lévő határrendészeti kirendeltségekkel, valamint a megyei rendőr-főkapitányságok bűnügyi szerveivel, határrendészeti osztályaival. A mélységi területeken és a belső határon a mélységi ellenőrzési, bűnüldözési és közrendvédelmi feladatokat ellátó rendőri szervekkel együtt lépett fel a hatáskörébe tartozó ember-

¹⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

¹⁸ Hautzinger (2015) 66.

csempészesi ügyekkel kapcsolatos titkos információgyűjtések és a büntetőeljárások sikeres lefolytatásának biztosítása, valamint a birtokában lévő helyzeti adatok alapján az embercsempész-tevékenység megszakítása érdekében. Az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóságának Bűnügyi Főosztálya és Rendészeti Főigazgatóságának Határrendészeti Főosztálya közösen intézkedtek az országon belüli és a nemzetközi koordináció, a folyamatos információcsere,¹⁹ az információáramlás megteremtésére, az illegális migráció és a köré szerveződött bűnözés során alkalmazott elkövetési módszerek, eszközök, útvonalak tekintetében.²⁰

A tömeges méretű migráció során megvalósuló embercsempészet elleni fellépés közben fontos volt a határrendészeti és a bűnügyi szolgálati ág egészére kiterjedő szoros együttműködés, amely kiterjedt a nyílt és az operatív információk gyűjtésére, elemzésére és értékelésére, a tevékenységek összehangolására, a közös fellépésre.

Magyarország, Ausztria és Szerbia belügyminisztere hármas együttműködési megállapodást is kötött a közös határellenőrzésre, az embercsempészettel szembeni közös nyomozócsoportok erősítésére, valamint az Európai Unió illetékes ügynökségeinek lehető legnagyobb mértékű bevonására.²¹ A közös magyar-osztrák-szerb nyomozócsoport meg is alakult az embercsempészecsoportok és bűnszervezetek felszámolása érdekében.

A nemzetközi együttműködés nélkülözhetetlen volt a 2015. augusztus 27-én egy tehergépjárműben elrejtett 71 illegális migráns fulladásos halálával, tragikusan végződött embercsempészás felderítésében is. A közel százfős magyar nyomozócsoport szorosan együttműködött az osztrák társzervekkel és az Európával.²²

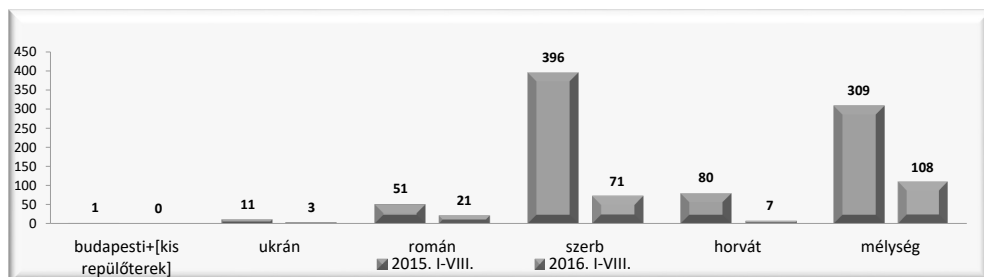
Az illegális migráció kezelésének hatékonysága az ideiglenes biztonsági határzár létesítése, valamint a 2015. szeptember 15-én hatályba lépett további összehangolt intézkedések együttes hatására érzékelhetően tovább nőtt. Ezt alátámasztja az is, hogy 2016. I–VIII. hónapjának statisztikai adatai szerint a magyar-szerb államhatáron történő befelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek száma az előző évnek a hasonló időszakához képest majd egy tizedével, 173 813-ról 17 780-ra csökkent. Az 1. ábra szemlélteti, hogy az embercsempész bűncselekmények és a jogellenes belföldi tartózkodás elősegítése bűncselekmények viszonylatonkénti megoszlása szintén jelentős csökkenést eredményezett, ezzel újabb fontos szempontból bizonyítja a tömeges méretű migráció kezelésének hatékonyságát.

19 Kovács (2008)

20 21/2008. (OT 11.) ORFK utasítás az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására.

21 Bihari (2015)

22 „Halál furgon”: három órán belül megfulladt a 71 migráns.

1. ábra: Az embercsempész bűncselekmények és a jogellenes belföldi tartózkodás elősegítése bűncselekmények megoszlása viszonylatonként. (Forrás: ORFK Határrendészeti Helyzetkép. 2016. I–VIII. alapján)

Az embercsempészes módszerei a schengeni külső határokon

A Frontexnek a nyugat-balkáni illegális migrációs útvonalra vonatkozó kockázatelemzése szerint 2015-ben 1 336 010 fő követett el illegális határátlépést a határátkelőhelyek közötti terepszakaszokon, s csupán 152 fő a határátkelőhelyeken.²³ Az arányok hasonlóak az embercsempészet tekintetében is.

A közúti határátkelőhelyen a járművekben való elrejtőzés ma már nem gyakori. Ennek oka, hogy a határátkelőhelyek schengeni követelményeknek megfelelő létesítése, átépítése során mind a határrendészet, mind a vámellenőrzés technológiai folyamatainak kialakításakor a járművekben megbújt, illetve ott elrejtett személyek felderítésének különös figyelmet szenteltek. A kutatások végrehajtása (a kutatójárőrök tevékenysége) a járművek szerkezetének és megbúvársra alkalmas helyeinek ismeretén alapul. Mind a rendőrök, mind a pénzügyőrök kockázatelemzés alapján dolgoznak, jól ismerik a lehetséges gyanúokat, s így a járművek megsemmisítésével és egyszerű technikai eszközök alkalmazásával (tükrös alvázvizsgáló, mobil létrák) is képesek a hatékony ellenőrzésre. Am emellett a korszerű határátkelőhelyek eleve úgy épültek, hogy a tervezők gondoltak a normál határellenőrzéstől elkülönített helyen való ellenőrzésre, az alvázak szerelőaknákból való vizsgálatára, a tehergépjárművek tetejének ellenőrzését lehetővé tevő hidak létesítésére. A járművek zárt részeiben, vámmzárral biztosított rakodótereiben tartózkodó személyek észlelésére korszerű technikai eszközökkel is rendelkeznek (a kilélegezett szén-dioxidot érzékelő és a szívdobbanást jelző készülékek, átvilágító berendezések), s gyakran szolgálati kutya is segíti munkájukat. A határforgalom-ellenőrzéssel szemben támasztott követelmények érvényesítése a schengeni térség biztonságának egyik meghatározó eleme.²⁴ A kor technikai és technológiai követelményeinek megfelelően védett úti okmányok embercsempészek általi „beszerzése” nem könnyű, az utánzatok és hamisítványok pedig egyszerű eszközökkel és módszerekkel már az első vonalas ellenőrzések során kiszűrhetőek.²⁵

²³ *Western Balkans Quarterly*.

²⁴ Balla (2010); Balla (2016)

²⁵ Balla (2013)

Az embercsempészás döntő mértékben a határátkelőhelyek közötti terepszakaszon, az ún. zöldhatáron zajlik. Az embercsempészet terén azonban továbbra is figyelemreméltóak a határátkelőhelyek és a terep, a határforgalom-ellenőrzés és a határőrizet közötti összefüggések.

Az embercsempész-szervezetek működéséhez kedvező feltételek alakultak ki fővárosunkban, sok esetben az akciók kiindulópontja is Budapest:

Egy román és egy algériai férfi 2016. március 16-án hajnalban Kunbaja térségéből a szerb–magyar határt illegálisan átlépő tizenöt embert akart Ausztriába vinni. „A román embercsempészt egy ismeretlen férfi bízta meg, aki Budapesten átadott neki egy furgont, majd egy másik gépkocsival mutatta számára az utat. Közben az algériai vádlott tizenöt embert – hét palesztint és nyolc szíriait – kísért át illegálisan a szerb–magyar határon. A határzárón úgy jutottak át, hogy átbújtak a mások által megrongált kerítésen... Magyarországra érve az algériai férfi Kunbajára, a csempészfurgonhoz vezette az illegális bevándorlókat. A román sofőr elindult velük Ausztria felé, de nem jutottak messzire: Kunbaja külterületén igazoltatták és elfogták őket. Az algériai embercsempész nem szállt be az autóba, de később őt is elkapták... Az ügyészség a román férfit vagyoni haszonszerzés végett, több személynek segítséget nyújtva elkövetett embercsempészás büntettségével, algériai bűntársát pedig több személynek segítséget nyújtva elkövetett embercsempészás büntettségével” vádolta meg.²⁶

Az ideiglenes biztonsági határzár terelőhatással rendelkezik, az embercsempészek útvonalválasztását is befolyásolja:

Egy szerb férfi az ún. zöldhatáron vezetett át „tíz iraki állampolgárt Románia területéről Magyarország területére. A határrendészeti kirendeltség járőrei 2016. október 22-én délelőtt Kiszombor területén észlelték, hogy több személy az út melletti bokros területen elbújik.” A személyeket vezető férfi továbbra is az úton maradt és telefonált. A járőrök ellenőrzése során az iraki állampolgárok magyarországi tartózkodásuk jogszerűségét nem tudták igazolni. „A Makói Járási Ügyészség a vádlottat az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva elkövetett embercsempészás büntettségével vádolta és gyorsított eljárásban a Makói Járásbíróság elé állította. A bíróság a vádlottat 5 év börtönbüntetésre ítélte és 5 évre kiutasította Magyarország területéről.”²⁷

Az embercsempészás módszerei a mélyégi területeken és a schengeni belső határokon

A schengeni térségben való szabad mozgás lehetősége az embercsempészás bűncselekmény értelmezésében bizonytalanságot szült. A határrendészeti szakemberek körében már a csatlakozás előtt felmerült az a probléma, hogy „vajon a határellenőrzés megszüntetése után, beszélhetünk-e anyagi jogi értelemben az embercsempészás tényállásának megvalósíthatóságáról a belső határok térségében, vagy ezt a bűncselekményt itt el kell felejtteni.”²⁸

²⁶ *Embercsempészek ellen emeltek vádat.*

²⁷ *Gyorsított eljárásban állt bíróság elé Csongrád megyében a szerb embercsempész.*

²⁸ Verhóczy (2008) 123.

A jogászvilág az embercsempészás bűncselekmény elkövetésének értelmezésében mérföldkőként a Kúria egy eseti döntését értékelte.²⁹ A Kúria 14/2013. számú büntető elvi határozatában megállapította, hogy „érvényes, a határ átlépésére jogosító úti okmány nélküli, harmadik ország állampolgárának segítése a más schengeni tagállamba való beutazáshoz megvalósítja az embercsempészás bűncselekményét. Érvényes úti okmány, vízum vagy tartózkodási engedély hiányában, a schengeni tagországba jutás szándéka elegendő a segített személy részéről, ahhoz, hogy a segítő személy terhére az embercsempészás megállapítható legyen. Ehhez nem szükséges a belső határ megközelítése, az embercsempészás ugyanis nemcsak az államhatár közelében követhető el, hanem bárhol az országban, sőt az országon kívül is, feltéve, hogy e magatartás az országhatár jogellenes átlépését segíti elő. A segített személyek a belső határon csak harmadik országbeli állampolgárok lehetnek, mivel az uniós állampolgárok rendelkeznek a szabad mozgás jogával és az nem az úti okmányukon, személyi igazolványukon alapul, hanem az állampolgárságukból következnek.”³⁰

Az alkalmazott módszerek között nagy számban szerepel a befogadó állomáson elhelyezett menedékkérők csempészése:

Egy szír embercsempész „2016. május 10-én, a délutáni órákban a bicskei BÁH Befogadó Állomáson felkeresett 5 afgán és 1 iráni, az államhatár átlépéséhez engedéllyel nem rendelkező férfit, akiknek pénzért felajánlotta, hogy segít nekik Németországba jutni. Másnap a férfi a migránsokkal a Budapest-Kelenföldi vasútállomásra utazott, ahol tőlük összesen 2080 eurót vett át.” A migránsoknak ő vette meg a vonatjegyeket, s miután átadta nekik, azok az „útmutatása alapján felszálltak a Münchenbe közlekedő vonatra. Tatabánya környékén a vonaton idegenrendészeti ellenőrzés alá vonták a migránsokat, majd később az embercsempészt is előállították.”³¹

A befelé irányuló tiltott határátlépést elkövető személyeknek a határ közeléből való elszállítása a csempésztevékenység fontos eleme:

„2015. szeptember 13-án az esti órákban öt, magát szír állampolgárnak valló személy a szerb–magyar határszakaszon, a határellenőrzést megkerülve, a határátlépésre jogosító úti okmányok nélkül Magyarország területére lépett azzal a céllal, hogy Németországba, illetve Ausztriába utaznak tovább... egy határ közelében lévő benzinkútnál egy ismeretlen személlyel megállapodtak abban, hogy összesen 750 euró ellenében őket Budapestre szállítják. A megállapodás megkötésekor jelen volt az ügy vádlottja, egy 48 éves román állampolgárságú férfi,... aki a szíreket bérelt személygépkocsival szállította Budapestre, ezzel elősegítve a magyar–osztrák határhoz történő eljutásukat, valamint jogosulatlan határátlépésüket... az autóban ülő külföldieket azonban a főváros XXIII. kerületében rendőri intézkedés alá vonták, és a román embercsempészt előállították.”³²

Az embercsempészek válsághelyzetben az ellenőrzések alól kivonják magukat, s a csempésztett személyeket magukra hagyják. Ezek az esetek zömmel az osztrák–magyar

29 Az embercsempészet a belső határokon is megvalósulhat.

30 14/2013. számú büntető elvi határozat.

31 Pénzért segített a férfi a migránsoknak.

32 Vádemelés a fővárosban egy román embercsempésszel szemben.

belső határ térségében fordulnak elő, és még inkább igénylik szomszédos országok rendőreinek fokozott együttműködését, s ennek során a közös kapcsolattartási szolgálati helyek koordinációs tevékenységét:

„A mosonmagyaróvári határrendészek 2015. május 14-én 7 óra 31 perckor az M1-es autópályán, a hegyeshalmi határátkelőnél akarták igazoltatni a szerb forgalmi rendszámú Peugeot személygépkocsit. A sofőr a rendőrök jelzésére nem állt meg, nagy sebességgel Ausztriába hajtott. Az intézkedők szolgálati gépkocsijukkal a menekültöt követték”, osztrák területen is tovább üldözték és értesítették osztrák kollégáikat, akik „az államhatártól 30 kilométerre, az A4-es autópályán Bruck térségében állították meg az autóst. A sofőr kiugrott a járműből és utasait hátrahagyva elmenekült. A gépkocsiban három afgán, egy iraki és egy szomáliai állampolgár tartózkodott, akik a schengeni tagállamokba történő beutazáshoz és tartózkodáshoz szükséges okmányokkal nem rendelkeztek. Az embercsempész felkutatására tett intézkedések nem vezettek eredményre.” A migránsokkal szemben az osztrák hatóságok folytatták le az eljárást.³³

„Az osztrák rendőrök 2014. január 16-án 7 óra 30 perckor értesítették magyar kollégáikat, hogy Andau határában egy magyar rendszámú mikrobusz vezetője a raktérből kiszállította utasait és elindult Magyarország felé. A 17 szíriai, egy szomáliai és eritreai állampolgárt az osztrák rendőrök az államhatártól néhány kilométerre elfogták. A 19 migráns embercsempész segítségével illegálisan lépte át a szerb–magyar határt és a mikrobusz rakterébe zsúfolva szállították őket Ausztriába. A Jánossomorjai Rendőrőrs járőrei a város belterületén állították meg ellenőrzésre a VW mikrobuszt... A 27 éves sofőrt embercsempészás gyanúja miatt előállították.” Gyanúsítottként való „kihallgatásakor beismerte, megbízója százezer forintot ígért neki az alkalmi fuvarért, ha a migránsokat bérelt autóval Ausztriába szállítja. Szorult anyagi helyzete miatt az ajánlatot gondolkodás nélkül elfogadta. Utasait hajnalban, segítők szállították be a jármű rakterébe Mórahalomnál. Becsukták az ajtót és intettek neki, hogy indulhat. Mosonmagyaróvárnál letért az autópályáról és Jánossomorjánál lépte át a magyar-osztrák határt. Az első osztrák település határában a szőlőben kirakta az embereket és Magyarországra utazott. Jánossomorján elfogták a rendőrök.”³⁴

Az embercsempészet – mint már említettük – a vonatokon is folyik, annak bizonyítása viszont ritkán sikerül. Az embercsempészek megveszik a vonatjegyeket, a nemzetközi vonatokra is felszállnak, de nem a migránsokkal együtt utaznak. Ennek a módszernek az alkalmazása a magyar–osztrák–német közös vasúti járőrszolgálat³⁵ bevezetése óta csökkent:

„A győri rendőrök 2015. június 13-án... a győri vasútállomáson ellenőriztek öt afgán, két szír és egy dominikai állampolgárt, akik jogszerű magyarországi tartózkodásukat és a továbbutazás feltételeit nem tudták igazolni. A soproni határrendészek... a soproni vasútállomáson igazoltattak két afgán állampolgárt, akik érvényes úti okmányok és vízum nélkül akartak Németországba utazni. A Készenléti Rendőrség vonatki-

³³ Határon át menekült.

³⁴ Vád: 19 migránsot csempészt Ausztriába.

³⁵ Varga (2015) 239.

sérő járőrei... négy nemzetközi gyorsvonatról 34 főt szállítottak le és adtak át a helyi rendőröknek. A tizennégy afgán, tizenkettő szír, három algériai, két líbiai, két mongol és egy iráni állampolgár a továbbutazáshoz szükséges feltételekkel nem rendelkezett, érvényes okmányok és vízum nélkül akartak külföldre jutni. A rendőrök a 44 határsértőt tiltott határátlépés szabálysértés kísérlete miatt a Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság Határrendészet Osztályára előállították.”³⁶

Összegzés

A 2014 óta zajló tömeges méretű migráció során az embercsempészek aktivitása is megnőtt. Tevékenységük a kialakult körülményekhez alkalmazkodott, s több új vonással kiegészült. A bűncselekmények elkövetése során a modern kor vívmányait alkalmazzzák, ezért sokszor lépéselőnybe kerülnek a bűnüldözőkkel szemben. Módszereik gátlástalansága nagyszámú illegális migráns tragikus halálához vezetett. A migráció kezelése során az integrált határigazgatás elveinek megfelelően hozott komplex intézkedések eredményeként az elfogott embercsempészek száma csökkent. A jövőben továbbra is fontos az embercsempészek módszereinek tanulmányozása, s a kockázatelemzések alapján a velük szembeni céltudatos, koordinált és széles körű együttműködésen alapuló fellépés.

IRODALOMJEGYZÉK

- 21/2008. (OT 11.) ORFK utasítás az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására. Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság. Szám: 5-1/21/2008. TÜK.
- Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012–2017). Budapest, Országos Rendőr-főkapitányság. Szám: 29000/ 28714-9 /2011.Ált. 25.
- Balla József (2010): Biztonság növelése a határforgalom-ellenőrzésben. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 7. évf. 1. sz. 97–105.
- Balla József (2013): *Biometric data in documents*. Forrás: <http://biztonsagpolitika.hu/wp-content/uploads/2015/04/Jozsef-Balla-Biometric-data-in-documents.pdf> (2016. 10. 29.)
- Balla József (2016): Úti okmányok a XX. század elején és végén, avagy az úti okmányok 110 éve. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 13. évf. 2. sz. 30–44.
- Boross Dóra (2013): *Az embercsempész bünszervezetek nyomozásának főbb metodikai kérdései*. Tudományos diákköri dolgozat. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar.
- Fórizs Sándor (2014a): Police training and education in Hungary. In Perry Stanislas (ed.): *International Perspectives on Police Education and Training*. Routledge Taylor and London, Francis Group, 175–192.
- Fórizs Sándor (2014b): Tragédia az államhatáron. In: *Hadtudomány*, 24. évf. 1. sz. 185–194. Forrás: http://mhht.eu/hadtudomany/2014/2014_elektronikus/14_FORIZS.pdf (2016. 11. 07.)
- Gaál Gyula (2005): *Az embercsempész tevékenység megjelenési formáinak és módszereinek változásai a Magyar Köztársaság államhatárán 1991–2003 között*. PhD-értekezés. Forrás: <http://m.ludita.uni-nke.hu/repositorium/bitstream/handle/11410/9740/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y> (2016. 10. 08.)

36 *Migránsok a vonaton*

- Hautzinger Zoltán (2015): Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai. In Hautzinger Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Budapest, Kódex Nyomda, 231–240.
- Hautzinger Zoltán (2016): *Idegen a büntetőjogban*. Pécs, AndAnn Kft.
- Kovács Gábor (2001): *A határrendészeti alkalmazásának szükségessége, elvei, módszerei és lehetőségei*. PhD-disszertáció/. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.
- Kovács Gábor (2008): A határrendészetben ható néhány általános elv fejlődése és változása „Schengen” után. In: *Magyar Rendészet*, 8. évf. 1–2. sz. 131–144.
- Kovács Gábor (2015): A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 16. kötet, 221–231.
- Tóth Tünde (2016): *Az embercsempészet kihívásai a XXI. században*. Tudományos diákköri dolgozat. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar.
- Varga János (1992): *Ideiglenes tevékenységi formák és kötelékek alkalmazásának jelentősége az államhatár őrzésében, a vezetősükre való felkészítés helyzete és feladatai*. Egyetemi doktori értekezés. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.
- Varga János (1999): A nemzeti biztonsági stratégia és a határőrizet. In: *Főiskolai Figyelő*, 9. évf. 2. sz. 27–37.
- Varga János (2012): Korrupciós kockázatok a határrendészetben. In: *Magyar Rendészet*, 12. évf. 3. sz. 13–22.
- Varga János (2015): A nemzetközi együttműködés lehetőségei az illegális migráció rendőrségi kezelésében. In Hautzinger Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Budapest, Kódex Nyomda, 231–240.
- Verhóczy János (2008): Embercsempészás a magyarországi schengeni belső határokon. In: *Magyar Rendészet*, 8. évf. 3. sz. 123–134.

Internetes források

- 14/2013. számú büntető elvi határozat. Forrás: <http://www.kuria-birosag.hu/hu/elvhat/142013-szamu-bunteto-elvi-hatarozat> (2016. 09. 20.)
- Az embercsempészet a belső határokon is megvalósulhat*. Forrás: <http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/az-embercsempeszet-a-belső-hatarokon-is-megvalosulhat> (2016. 09. 20.)
- Bihari Dániel (2015): *Bevándorlás: szerb–magyar–osztrák összefogás született*. Forrás: <http://www.hir24.hu/belfold/2015/06/30/bevandorlas-szerb-magyar-osztrak-osszefogas-szuletett/> (2016. 10. 27.)
- Counting the Dead*. Forrás: <http://www.themigrantsfiles.com/> (2016. 10. 27.)
- Embercsempészek ellen emeltek vádat*. Forrás: <http://jogaszvilag.hu/rovatok/napi/embercsempeszek-ellen-emeltek-vadat-1> (2016. 10. 30.)
- Gyorsított eljárásban állt bíróság elé Csongrád megyében a szerb embercsempész*. Forrás: <http://ugyeszseg.hu/?p=31182> (2016. 10. 25.)
- „Halál furgon”: három órán belül megfulladt a 71 migráns. Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/halalfurgon-harom-oran-belul-megfulladt-a-71> (2016. 10. 30.)
- Határon át menekült*. Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/hataron-at-menekult> (2015. 07. 07.)
- Migránsok a vonaton*. Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/migransok-a-vonaton-2> (2016. 07. 07.)
- ORFK *Határrendészeti Helyzetkép*. 2016. I–VIII. Forrás: http://www.police.hu/sites/default/files/hatarrendeszet_hk_2016_08.pdf (2016. 09. 24.)
- Pénzért segített a férfi a migránsoknak*. Forrás: <http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/sajto19/2016/09/embercsempeszes-09-07.pdf> (2016. szeptember 11.)
- Vád: 19 migránsot csempészt Ausztriába*. Forrás: <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/vad-19-migransot-csempesztett-ausztriaba> (2015. 07. 07.)

Vádemelés a fővárosban egy román embercsempésszel szemben. Forrás: <http://ugyesszeg.hu/wp-content/uploads/sajto19/2016/09/vademeles-a-fovarosban-egy-roman-embercsempessel-szemben.pdf> (2016. 09. 11.)

Western Balkans Quarterly. Forrás: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_Q1_2016.pdf (2016. 09. 24.)

What migrants pay traffickers. Forrás: <http://www.themigrantsfiles.com/> (2016. 10. 27.)

ABSTRACT

Human trafficking in mass migration

VARGA János

With the emergence of mass migration, the activity of human traffickers has also increased. The analysis of completed human trafficking cases shows that the committing of this crime is extended in space and it is carried out not only across the external Schengen borders but also in the area of free movement and across internal borders. Based on border policing experience and statistical data, the study examines the impact the integrated measures (taken to manage this rapidly evolving security challenge) had on the intensity and modi operandi of people smuggling.

Keywords: mass migration; people smuggling; temporary security border barrier; modi operandi of illegal border crossing